

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Bod č. 12 – Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený na rokovanie Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR ako iniciatívny návrh

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Účelom návrhu zákona je úprava najzásadnejších otázok, ktoré spôsobujú vysokým školám problémy v praxi, javia sa ako neefektívne a komplikujú a predlžujú rozhodovacie procesy. Účelom je tiež odstránenie niektorých nepresností zákona. Odstránením príslušných problémov sa zefektívnia procesy riadenia vysokých škôl. Predmetom návrhu zákona je najmä úprava: pôsobnosti akademického senátu, lehôt pre vyhlásenie voľby rektora, spôsobu obsadzovania miest vedúcich zamestnancov verejnej vysokej školy, kreácie správnej rady a kvalifikačných predpokladov na obsadzovanie funkčného miesta docenta a profesora.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť dňa 01.02.2025

Postoj RÚZ k materiálu

Účelom návrhu zákona je úprava najzásadnejších otázok, ktoré spôsobujú vysokým školám problémy v praxi, javia sa ako neefektívne a komplikujú a predlžujú rozhodovacie procesy. **RÚZ materiál v medzirezortnom pripomienkovom konaní pripomienkovala.**

Zámer optimalizovať legislatívne úpravy v súlade s praktickou aplikovateľnosťou a skúsenosťami z praxe považujeme za prínosný. Rovnako pozitívne hodnotíme snahu zjednodušiť niektoré postupy a prehľadnejšie riešiť kompetencie riadiacich orgánov vysokej školy – najmä správnych rád a akademických senátov. Považujeme za zásadné: a) vyvážené kreovanie a pôsobenie akademického senátu a správnej rady s výkonovo orientovaným pôsobením rektora, b) profilovanie vysokých škôl v súlade s ich dlhodobým zámerom a v neposlednom rade c) zodpovednosť ministerstva za prenos spoločenských potrieb do fungovania a výsledkov činnosti vysokých škôl – „transparentným“ a nie politizovaným spôsobom.

RÚZ odporúča zákona na ďalšie konanie po zapracovaní nižšie uvedených pripomienok

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k čl. I., novelizačný bod 24, v časti §17 odsek 8

V uvedenom ustanovení navrhujeme vypustiť znenie odseku 8 – zmluvná pokuta v neprospech vysokej školy.

Odôvodnenie:

Toto ustanovenie môže zabrániť vysokým školám vstupovať do bežných obchodných vzťahov riadiacich sa obchodným zákonníkom. Je v poriadku ak existuje pre verejné vysoké školy viacstupňová kontrola a zabezpečenie ochrany ich majetku ale každý obchodný vzťah obsahuje aj riziká a tie sú riešené sankciami voči protistrane. Preto by mala mať možnosť vysoká škola pristúpiť na primerané zmluvné sankcie.

2. Zásadná pripomienka k čl. I., novelizačný bod 30, v časti §40 odsek 2

Navrhujeme zmeniť poslednú vetu tak, aby bola v súlade so súčasným právnym stavom, ktorý zaručuje vyváženosť počtu členov správnej rady nominovaných akademickým senátom a ministerstvom. Znenie §40 odsek 2 by bolo nasledovné:

„(2) Správna rada verejnej vysokej školy má najmenej päť členov; počet členov určí štatút verejnej vysokej školy tak, aby zodpovedal najmenej jednej štvrtine počtu členov akademického senátu verejnej vysokej školy a aby bol nepárny. Časť členov volí a odvoláva akademický senát verejnej vysokej školy, z toho najmenej jedného člena volí a odvoláva len jeho študentská časť; počet členov, ktorých volí študentská časť akademického senátu verejnej vysokej školy, určí štatút verejnej vysokej školy. Časť členov vymenúva a odvoláva minister školstva. Počet členov, ktorých vymenúva minister školstva je o jedného člena viac ako počet členov, ktorých volí akademický senát verejnej vysokej školy.“

V prípade, ak má navrhovateľ na základe praktických skúseností, ktoré ho vedú k novelizácii legislatívy, obavu z limitovanej rozhodovacej schopnosti takto vyvážené kreovanej správnej rady, navrhujeme v súlade s duchom § 40 ods.1: „Správna rada verejnej vysokej školy je orgán, ktorý v rámci svojej pôsobnosti podporuje posilňovanie väzby verejnej vysokej školy a spoločnosti v súlade s poslaním vysokej školy. Správna rada verejnej vysokej školy uplatňuje a presadzuje verejný záujem v činnosti verejnej vysokej školy.“ posilniť počet zástupcov vymenovaných ministerstvom úpravou poslednej vety nasledovne:

„Počet členov, ktorých vymenúva minister školstva je o jedného člena viac ako počet členov, ktorých volí akademický senát verejnej vysokej školy.“

Odôvodnenie:

Zmyslom pôsobenia správnej rady vysokej školy je posilňovanie väzby verejnej vysokej školy a spoločnosti v súlade s poslaním vysokej školy a presadzovanie verejného záujmu. Preto je vyváženosť nominantov, ktorých vidí ako najvhodnejších interné akademické prostredie a relevantní externí partneri vysokej školy kľúčové. Je skôr úlohou nastavenia interných pravidiel ministerstva a akademického senátu, prípadne oprávnených subjektov pre nominovanie kandidátov, aby si nastavili transparentný proces nominácií osobností, ktoré dokážu účelne prenášať najrelevantnejšie spoločenské a ekonomické potreby do fungovania vysokej školy. Nezaznamenali sme z doterajšej praxe skúsenosti s neprimeraným presadzovaním nerelevantných záujmov nominantmi ministerstva v správnych radách a zásadne nesúhlasíme s navýšením pomeru členov správnej rady nominovaných interným akademickým prostredím – čo ide úplne proti zmyslu pôsobenia správnej rady a jej prínosu pre znižovanie izolácie vysokých škôl od okolitého prostredia a trend v legislatívnej úprave by mal byť skôr opačný.

3. Zásadná pripomienka k čl. I., novelizačný bod 31, v časti §40 odsek 5

Navrhujeme formulovať §40 odsek 5 nasledovne:

„(5) Verejná vysoká škola zorganizuje verejné vypočutie kandidátov vrátane priameho online dostupného prenosu vypočutia a doručí ministerstvu školstva pozvánku na verejné vypočutie kandidátov; ak o to ministerstvo školstva požiadajú, verejné vypočutie kandidátov sa uskutoční do 30 kalendárnych dní odo dňa doručenia tejto žiadosti. Akademický senát verejnej vysokej školy alebo minister školstva môžu určiť, že verejného vypočutia sa zúčastní len vybraná skupina uchádzačov z návrhov, ktoré im boli predložené, ak počet návrhov presiahne desaťnásobok nimi obsadzovaných miest v správnej rade. Akademický senát verejnej vysokej školy a ministerstvo školstva sa môžu vzájomne vyjadriť k vypočutým kandidátom písomnou formou do 15 kalendárnych dní odo dňa konania verejného vypočutia. Po vyjadrení alebo márnom uplynutí lehoty na vyjadrenie akademický senát verejnej vysokej školy volí tajným hlasovaním a minister školstva vyberá z vypočutých kandidátov členov správnej rady verejnej vysokej školy v príslušnom počte, najneskôr do 30 kalendárnych dní.“

Odôvodnenie:

Navrhujeme tieto doplnenia (online prenos z vypočutia, selekciu kandidátov v prípade desaťnásobku obsadzovaných miest a lehotu na uskutočnenie vypočutia) v záujme zvýšenia transparentnosti a verejnej kontroly procesu výberu z kandidátov na členov správnej rady a v záujme redukcie priestoru pre vylúčenie niektorých kandidátov z výberového procesu prostým neprizvaním na vypočutie.

4. Zásadná pripomienka k čl. I., novelizačnému bodu 31 v časti §40 odsek 6

Navrhujeme odstrániť v poslednej vete časť za čiarkou: „...okrem člena voleného študentskou časťou akademického senátu verejnej vysokej školy.“

Odôvodnenie:

Vzhľadom na poslanie správnej rady a dôvody uvedené v predchádzajúcej zásadnej pripomienke č.2 sme presvedčení, že aj člen správnej rady volený študentskou časťou akademického senátu, by nemal byť z interného

akademického prostredia vysokej školy ale študenti by mali vybrať osobnosť schopnú plniť poslanie člena správnej rady v zmysle § 40 ods.1: „...podporuje posilňovanie väzby verejnej vysokej školy a spoločnosti v súlade s poslaním vysokej školy ... uplatňuje a presadzuje verejný záujem v činnosti verejnej vysokej školy“.

5. Zásadná pripomienka k čl. I., k novelizačnému bodu 34, v časti §41 odsek 7

Navrhujeme zmeniť poslednú vetu v tomto odseku nasledovne: ponechať pôvodné znenie § 40 odsek 14 v znení: “ ... Dohodnuté ciele a merateľné ukazovatele a vyhodnotenie ich plnenia k 31. decembru príslušného roka sa každoročne predkladajú akademickému senátu ako neverejný dokument do 31. januára nasledujúceho roka.”

Odôvodnenie:

Merateľné ukazovatele a ciele dohodnuté medzi správnu radou a rektorom by mali reflektovať strategické aj operatívne imperatívy chodu a rozvoja vysokej školy. Zverejnenie konkrétnych indikátorov a ich plnenia môže ohrozovať konkurencieschopnosť vysokej školy na domácom či medzinárodnom trhu vzdelávania, vedy, výskumu či inovácií a tiež môže ohroziť ciele partnerstvá s akademickými či komerčnými subjektmi a pod. Súčasne môže takto zákonom vyžadovaná forma zverejnenia viesť k príliš všeobecným, nič nehovoriacim formuláciám cieľov a indikátorov v snahe vyhnúť sa vyššie uvedeným rizikám, čím strácajú na potenciály podporiť rozvoj konkurenčných výhod vysokej školy či iných priorít, s ktorými nie je zmysluplné (najmä) priebežne oboznamovať verejnosť. Preto navrhujeme zmeniť povinnosť informovať o dohodnutých cieľoch a merateľných ukazovateľoch a vyhodnotení ich plnenia z verejného fóra na interné fórum riadiacich štruktúr vysokej školy, teda do akademického senátu.

Zdroj: RÚZ